

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 20.

Sobota 9. marca 1929.

Leto IV.

SLOVENSKI JAVNOSTI!

DELAVCI, KMETJE, INTELEKTUALCI!

Deset let je že preteklo, odkar je umrl Ivan Cankar, najčistejši kulturni bojevnik ponižanih in razžaljenih. Slovenska oficijelna javnost je šla precej površno mimo tega jubileja. Toda Ivan Cankar živi kljub temu v svojem delu naprej in tisti, ki ga čutijo in imajo voljo, da ga prav spoznava, vedo ceniti vse, kar je ustvaril. S ponosom zapišemo, da prav slovenski delavec brani njegovo delo pred vsemi tistimi, ki ga hočejo lepo vezanega spraviti v salonske biblioteke, da zapraši tam, da bi ne čutili več blica, s katerim je bilal po vseh, ki so izpričeno seme malega naroda.

Ob desetletnici njegove smrti so se zbrali v Ljubljani delegati »Svobode«, strokovne komisije in drugih delavskih organizacij, da sklenejo nove načrte za bodočnost. Iz njih srede, iz proletarskega srca je vzklikla želja ustanoviti družbo, ki bo izdajala

DELAVCU DELAVSKE KNJIGE,

v katerih bo začrtana podoba proletarja, njegovo težko življenje in borba za boljšo bodočnost. Da bo v kratko odmerjenem prostem času imel vsaj enega, sicer skromnega, a dobrega prijatelja: knjigo. — Kako bi mogel slovenski delavec ob tem načrtu pozabiti na Ivana Cankarja,

USTVARITELJA PRVE SLOVENSKE PROLETARSKE KNJIGE,

o pravico iskajočem hlapcu Jerneju? ... Ustanovil je Cankarjevo družbo — to se pravi

KNJIŽNICO HLAPCA JERNEJA.

Po vseh vaseh in revirjih, tovarnah in rudnikih, po bednih kočah slovenske zemlje in preko mej tja do Westfalije, Francoske, Italijanske, preko Oceana do Amerike, povsod, kjer dela, trpi in se bori slovenski proletarec, naj vsakogar pogumno vzdrami h kulturnemu delu beseda Ivana Cankarja, zapisana v »Beli krizantemi«:

»Prijatelj, globlje poglej! Ali ne vidiš, odkod te nove sile? Življenje se drami v nižavah, ki so spale. Oči se odpirajo, iščejo moči, roke se iztegajo, iščejo ciljev. Kaj za to, če prihaja pomlad v viharju in povodnji. Iz te črne napolavine bo vzklikla bujna rast! Njih

misel je bila prava: ne bele krizanteme na ogoljen frak — rdeč nagelj na kamižolo...«

Ali ni to večno živa beseda zavednega slovenskega proletarca, ki misli sredi težkega dela za vsakdanji kruh še na rdeči nagelj na kamižoli — na kulturo, na delavsko lepo knjigo?

Zato pa Ti, ki omahuješ v življenjski borbi, ki pozabljaš nase in na svoje sodruge, ki poln dvomov sprejemaš vsake nove načrte zavednih delavcev, dvigni sklonjeni, obupani tilnik, ozri se na grob sredi ljubljanskega polja, prisluhni utripom svojega srca in slišal boš glas, ki je močnejši kot grob, močnejši kot smrt in dvom:

»Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakova, temveč bogastvo bogatega. Že slutim zarjo tistega dne, sluti jo vse moje najgloblje in najčistejše hrepenenje. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Že slišim dleto, ki kleše granitni temelj novi zgradbi...«

(»Bela krizantema.«)

Cankarjeva družba bo k tej zgradbi vsako leto prispevala

ZA DVAJSETDINARSKO ČLANARINO ŠTIRI KNJIGE:

1. Delavski koledar. 2. Znanstveno knjigo. 3. Dve leposlovni socialni povesti, od katerih bo ena prevod iz

svetovne literature, druga slovensko originalno delo. Tako se bo vsak član poleg znanstvene knjige še seznanil z deli svetovnih socialnih pisateljev, kakor z originalnimi deli novejših slovenske literature. Cankarjeva družba bo tako

MATICA NOVE SLOVENSKE KULTURE

in dolžnost vsakogar je, da s svojim pristopom in z nabiranjem članov podpre njeno akcijo, ker bo tako so-graditelj nove kulture.

Delo Cankarjeve družbe je usmerjeno v daljnjo bodočnost, za katero hoče delati na kulturnem polju, kot enem izmed najvažnejših poprišč človekovega udejstvovanja. Lepo delavsko knjigo v delavske domove — to se pravi podpreti proletarsko življenje, vzgati večno luč v siromašnih bajtah, v vseh domovih ponižanih in razžaljenih, delati in boriti se za čas, za katerega je delal, trpel in se bori Ivan Cankar, trdno verujoč v uspeh naše borbe, ko je zapisal besede:

»Ali ura pride nekoč, ko bo odprl srca topel pomladanski veter, ko si bodo obrazji enaki v veselju, ne v bridkosti, ko se bodo ljudje pozdravljali s cvetjem in z glorio ovcenani...«

Delavci! Kmetje! Intelektualci! Cankarjeva družba je sklenila, da razširi lepo knjigo med ljudstvo. Zato vsi, ki Vam kulturno delo ni prazna beseda, temveč važen del človekovega ustvarjanja, podpirajte in širite Cankarjevo družbo, nabirajte člane, da stvorimo v borbi za lepšo bodočnost mogočno kulturno armado slovenskega ljudstva, na čigar bojevnem praporu je zapisano ime Ivana Cankarja...

Za leto 1930. izide do letošnjega božiča pestro urejeni Delavski koledar s številnimi slikami; Beerova: Zgodovina socialnih bojev I. zv.; krasna ilustrirana povest iz nove ruske literature »Edenštirideseti«, delo ruskega pisatelja Lavrenjeva, v katerem nam popisuje mlado delavko, ki se bori med razredno zavednostjo in ljubeznijo, dokler končno ne zmaga v njej — zavednost delavskega borca. Naslov slovenskega dela bomo javili kasneje.

Vsi na delo za Cankarjevo družbo!

CANKARJEVA DRUŽBA.

polni in mu izpolnjeno izkaznico izroči, ker ta izkaznica služi vsakemu kot potrdilo, da je res poravnal članarino.

Blok nosi vedno s seboj in ko srečaš znanca kjerkoli, ga vpiši za člana. Ko pridobiš 10 članov, vrni blok nam obenem z denarjem! Vsakdo lahko nabere najmanj 10 članov, ker menda ni pismenega človeka, ki bi ne maral za nizko ceno 20 dinarjev štiri lepe knjige na leto. Vsakega povabite, brez ozira na njegovo prepričanje! Nabiralcem članov nudimo 10% popusta. Kdor zbere 10 članov, lahko torej prejme knjige zaastonj.

Najkasneje do 1. junija t. l. moramo zbrati najmanj

3000 članov!

Kajti potem moramo dati knjige v tisk, da bodo do božiča (ako ne prej) izšle. Knjige bomo izdali le za one, ki do 1. junija poravnajo članarino. Nihče naj se torej ne obotavlja. Naj ima kdorkoli še tako malo dohodkov, 20 Din lahko utрпи za štiri lepe knjige.

Torej na delo!

Vsak član kulturne ali strokovne organizacije mora zbrati najmanj 10 članov za »Cankarjevo družbo«!

S tem bomo izvršili največje kulturno delo in najbolj dvignili moralni vpliv delavskega gibanja v javnosti.

S tem bomo pokazali tudi, kaj smo in kaj premoremo.

Naj živi »Cankarjeva družba« in raste!

Odbor.

Pripravljajo se na novo vojno.

Imamo Zvezo narodov, imamo Kellogov mirovni pakt.

Kellogov mirovni pakt je sprejela že cela vrsta držav, in tudi tiste, ki se danes z mrzlično naglostjo oborožujejo. Med temi so zlasti Francija, Italija in Zedinjene države. Pa tudi druge države v Evropi se oborožujejo in celo Rusija. One države, katerim je pa predpisano stanje oborožene sile, se oborožujejo tajno, ali pa obenem lamentirajo, kako velika krivica se jim godi s tem, da se jim ne dovoli oboroževanje.

Jasno je torej, da visi v zraku nad svetom Damoklejev meč grozovite nove svetovne vojne, ki bo nedvomno hujše pokončala vse dobrine sveta, kakor jih je minula svetovna vojna, katere petnajsto obletnico obhajamo letos meseca julija.

Obstoja Zveza narodov, po Kellogovem paktu so predvidena mirovna sodišča. Vse to so bili začetki akcije, ki naj bi omogočala, da bi se reševali razni svetovni spori mirnim potom pred svetovnimi razsodišči, katerim bi morale dati avtoriteto vse države, ki so priključene Zvezi narodov in so akceptirale Kellogov mirovni pakt.

Toda, če zasledujemo posvetovanje v Zvezi narodov, opazimo, da si ta sama noče ustvariti avtoritete. Vplivnejše države se odtegujejo odgovornosti za sklepe Zveze narodov ali z zavlačenjem posameznih vprašanj ali pa s tem, da ne zavzamejo odločnega stališča. Tako delajo večinoma zaradi tega, ker ne marajo prevzeti odgovornosti in se vezati z dalekosežnimi obvezami, ki bi jih potem ovirale pri njih kapitalistično-imperijalistični politiki.

Novi predsednik Zedinjenih držav je celo ob svečanostnem prevzemu predsedstva izjavil, da Zedinjene države ne pojdejo v Zvezo narodov, ker se ne marajo vmešavati v evropske spore, pač pa pristopijo k haškemu mirovnemu sodišču. V bistvu pa Hooverjeva izjava ne pomeni nič drugega kakor da Zedinjene države nočejo resno sodelovati na razoroženju in za upostavitve svetovnega miru. Haške mirovne konference nimajo namreč obvezne dolžnosti. Hoover je govoril seveda tudi o razoroževanju, kar je v popolnem nasprotju s prakso.

Zveza narodov v tej sestavi, kot jo zastopajo domala sami zastopniki kapitalistov posameznih držav, ne more doseči svojega namena, ker zastopniki ne zastopajo interesov držav, ampak goje interese kapitalistov, katerim pa svetovni mir ne diši, pač pa imperijalistična politika, ki naj se vodi s pomočmi, kateri kapitalizmu kaj nesejo v miru in vojni.

Kako zbiram nove člane za Cankarjevo družbo?

Namen Cankarjeve družbe.

V slovenskem jeziku je le malo knjig, primernih za delavca. Slovensko delavstvo ima mnogo manj literature kot n. pr. srbsko, čeprav so naše organizacije številčno večje in solidnejše. Slovenski književni trg so doslej zalagale le meščanske in verske družbe. V kolikor so obstojala delavska založništva, niso mogla izdajati mnogo knjig, ker ni bila razprodaja teh knjig med delavstvom organizirana.

»Cankarjeva družba« — ustanovljena po samih delavskih organizacijah: po kulturni zvezi »Svoboda« in Strokovni komisiji, vrhovni inštanci strokovnih organizacij — naslanja svoje delo na vse obstoječe delavske organizacije. S sodelovanjem vseh

somišljenikov bo »Cankarjeva družba« lahko postala vzorna delavska založba, ki bo mogla uspešno tekmovali z drugimi družbami.

Poceni knjige za ljudstvo.

Vsako leto bo izdala za svoje člane štiri lepe knjige: delavski koledar, dve socialni povesti in eno poučno-znanstveno delo. Razen teh knjig bo izdajala tudi druge publikacije, ki bodo za člane seveda cenejše kakor za nečlane.

Vsakdo bo lahko za letno

20 (dva)set Din

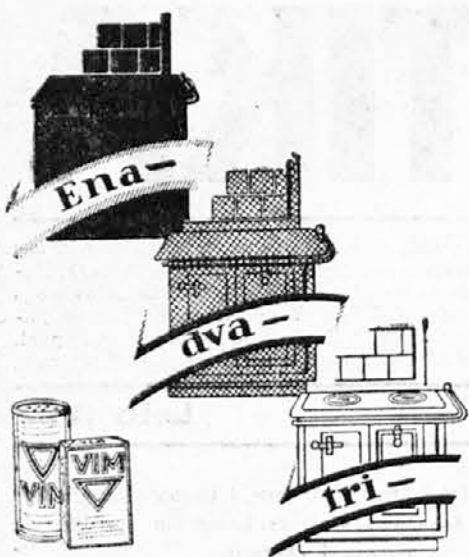
prejel o božiču štiri lepe knjige, za katere bi dal sicer najmanj 100 Din.

Oseba, ki plača 500 Din ustanovnine, ali društvo, ki plača 1000 Din ustanovnine, bo prejemal do smrti letno štiri knjige, druge pa po znatno nižani ceni. Vsa društva (podružnice) in posamezniki, ki zmorejo, naj v svojem lastnem interesu plačajo ustanovnino!

Za zbiranje članov smo izdali posebne

bloke.

En blok je za deset članov. Na levo stran (na pobotnico) napiše natančen naslov člana in pri plačilu prečrtaj ono, kar ne velja: če je dotičnik plačal le članarino za l. 1929., prečrtaj ustanovnino in obratno, da vemo, kdo je reden član in kdo je ustanovnik. Desno stran (izkaznico) prav tako vse iz-

**Z VIM=om očistite
Vaše štedilnike
in pa peč!**

Boj za osemurnik.

Anketa o delovnem času in o zapiranju in odpiranju obratov v Zagrebu. — Iz življenja je odstraniti razredni boj. — Delavci, ki imajo velike družine, hočejo delati več kot osem ur. — Začetek velike revizije delavskega vprašanja.

Dne 1. marca 1929 se je vršila v Delav. zbornici predkonferenca delavskih delegatov, na kateri smo se posvetovali, kakšno stališče naj na enketi zavzamemo. Vsi smo čutili, da bo naše stališče na enketi zelo težko. To predvsem zato, ker se je posrečilo ustvariti z nedokumentiranimi izjavami in trditvami naših poslodavskih krogov, na katere mero-dajnim krogom nismo mogli dovoljno odgovoriti, psihozo, ki misli, da naše gospodarstvo ne napreduje in da so razlogi za to predvsem v naši socialni politiki, ne pa, v kolikor gornja trditev sploh drži, v slabem vodstvu ter slabi organizaciji našega dela in pa v tem, da se naše pokrajine v mnogih primerih na uprav kolonijalen način izkoriščajo. Zato smo mislili, da bo najvažnejše, da se osvetli na enketi temeljito predvsem ta napačna predpostavka, iz katere izvira stremljenje po tej reformi in po drugih reformah na socialno-političnem polju, ki se še napovedujejo. Naša delegacija je zbrala v to svrhu obširno statistično gradivo, ki jasno dokazuje, da se trdi od strani takozvanih gospodarskih krogov mnogo, kar se mora izkazati pri podrobni analizi za popolnoma neresnično. V ostalem smo sklenili, da počakamo, kakšno stališče zavzamejo poslodavski delegati, da posežemo nato z dvema govornikoma v načelno debato, v specialno debato pa z enim glavnim govornikom, medtem ko lahko sežejo v debato o posameznih

Tudi angleški lord Robertson je na shodu v Londonu izrekel bojazen, da se pripravljata nova grozovita svetovna vojna. Priprava nove svetovne vojne je smelo izzivanje človeštva. Nova svetovna vojna bi bila hazardna igra ne le za ošabne kapitaliste, ampak za človeško kulturo sploh. Nihče ne ve, kako bo končala nova svetovna vojna. Vojna je zlo, ki uničuje, puštoši. In čim groznejša je, tem žalostnejše so posledice. Nova vojna ne bo vojna za svobodo, ampak vojna kapitalistične diktature. Ali taka vojna more postati katastrofalna za ves človeški rod in v prvi vrsti za kapitaliste.

Predvsem je potrebno, da se Zveza narodov postavi na avtoritativno stališče ter usmeri svoje delovanje za ohranitev svetovnega miru. Zastopniki, ki so sedaj tam, tega nočejo iz egoističnih razlogov. Zato je potrebna v Zvezi narodov temeljita izprememba, ker bo sicer sabotaža dela prispevala kmalu do vrhunca.

V Zvezo narodov morajo države poslati socialistične delavske zastopnike; socialistične stranke si bodo morale priboriti politično moč v državah ter poskrbeti za uspešno delo v Zvezi narodov, preden jo sedanja buržuazija — razbije.

vprašanih vsi, ki se hočejo dotakniti kakke podrobnosti.

Za glavna govornika v načelni debati sta bila določena ss. dr. Živko Topalović in Bogdan Krekić, za glavnega govornika v specialni debati pa s. Vladimir Pfeifer.

Zvečer smo čitali v zagrebških »Novosti« intervju gospoda ministra za socialno politiko dr. Mate Drinkovića, ki se glasi tako-le:

»Pri nas je bilo rešeno vprašanje o odpiranju in zapiranju obratov in delovnega časa obenem. To je bila napaka. Dalje je bila velika napaka v tem, da se pri tem ni napravila razlika med mestom in vasjo. Ta način je izzval nezadovoljstvo vseh delodajalcev, obrtnikov in maloprodajalcev in izzval tudi nezadovoljnost v vaseh. Na vasi trgovci ne smejo po tej naredbi odpreti svoje trgovine pred osmo uro zjutraj, dočim gre ljudstvo skozi vas in v mesto že ob petih zjutraj. Ker je z naredbo o odpiranju in zapiranju trgovin združeno še vprašanje delovnega časa, je to izzvalo veliko nezadovoljnost pri obrtnikih. Po sedanji naredbi obrtnik ne more delati kolikor hoče, ker mu oblasti z naredbo ukazujejo, da svojo delavnico ob določenem času zapira in odpira.

Pri nas je uveden po zakonu delovni čas 8 ur. Kdo ima od tega kako korist? Zakaj se preprečuje obrtniku, da dela iz kateregakoli vzroka po 15 in več ur, če hoče in čuti za to potrebo? Kdo ima od tega kako korist, da se prepoveduje trgovcu, da odpre svojo trgovino na vasi ob petih zjutraj, pa tudi v mestu, ko ljudje v tem času gredo že na delo in bi morala biti njegova trgovina odprta? Ta vprašanja se morajo urediti tako, da bodo po možnosti zadovoljni vsi, da se najde nekak kompromis, da bodo tako obrtniki, kakor trgovci, skratka tako delodajalci, kakor tudi delavci po možnosti zadovoljni. Da bi se dosegla čim

idealnejša rešitev, sem sklenil, da naj se vrši ta anketa.

Na anketi se bodo zaslislala vsa mišljenja in potrudili se bomo, da najdemo zlato sredo, kompromis vseh potreb in interesov, da bi se ta naredba, ki bo imela moč zakona, izvedla na čim večje zadovoljstvo vseh.

So delavci, ki hočejo delati več kot osem ur, toda ne iz kakih manj važnih razlogov, temveč zato, ker imajo velike družine, ki jih morajo prehraniti. Človek ima veliko družino in hoče zaslužiti, da bi se lažje preživljal. Washingtonska konvencija dopušča, da se dela tudi več kot osem ur, da pa se plača za to 25 odstotkov več od običajne meze. Naš zakon pa daje 50-odstotno doplačilo. Zato se poslodavci branijo nadurnega dela, od česar imajo tudi delavci škodo. O vsem tem bomo govorili na enketi v Zagrebu in se bo na podlagi vsega, kar se bo tam čulo in kar se bo predlagalo, našla nekaka sredina, da se naredba o delovnem času in o delavcih na podlagi kompromisa vseh obrazloženih stališč redigira.

Kakšno je stališče delavske delegacije do teh izjav gospoda ministra za socialno politiko, je razvidno iz spodaj navedenih izjav delavskega zastopnika s. Vladimira Pfeifera. Na vse delavske delegate je napravila objava tega intervjuja skrajno težek utis, ker je osvojil v njej gospod minister, še predno je zaslislal delavske delegacije v vseh bistvenih točkah v načelu ona stališča, ki so jih pri vseh prejšnjih enketah zastopale in branile poslodavske organizacije.

Drugi dan pri otvoritvi je g. minister v svojem uvodnem referatu ponovil že v intervjuju navedene misli in je k temu še dodal:

»Uredba o odpiranju in zapiranju obratov mora spraviti v sklad interese delovnega ljudstva z interesi naše države in našega narodnega gospodarstva. Želje delovnega ljudstva ne smejo biti nasprotne naši mladi industriji. Iz življenja je treba odstraniti razredni boj in uvesti nov sporazumen način urejevanja delovnih odnosov. Razmer v naši državi se ne sme primerjati z razmerami držav, ki so gospodarsko močnejše a nimajo takih uredb kakor mi. Ne smemo se ozirati na Ameriko in Anglijo. Tam napravi delavec v osmih urah toliko, kol nam delavec v 15 urah na dan. Če bomo imeli to dejstvo pred očmi, bomo našli ono ureditev delovnih odnosov, ki je v naših razmerah mogoča. V želji, da pride do takega sporazuma, je sklicalo ministristvo to anketo.«

Generalni tajnik Zbornice za trgovino in industrijo v Zagrebu je predložil, da se vzamejo kot podlaga za razpravo točke, ki so jih sprejele delodajalske organizacije na predkonferenci. V splošno debato je posegel kot prvi predsednik obrtne zbornice v Beogradu g. Stojanović. Ta je povdaril, da želijo gospodarski krogi, da se loči vprašanje osemurnika od vprašanja zapiranja in odpiranja trgovin. Dejal je, da pomeni neznosno omejevanje svobode, če delodajalec ne more delati kakor in kolikor hoče. Vsak se mora zavedati, da more dati narodno gospodarstvo le takrat delo in zaslužek, če se bo mnogo delalo in mnogo produciralo. Naše delavstvo se tega ne zaveda in često se mora trditi, da je pri delav-

cih več zavestne sabotaže kot zavestnega dela. Ako bi se delovni čas pri vseh obrtnih in industrijskih delavcih povprečno za dve uri podaljšal, bi pridobilo naše narodno gospodarstvo letno nad eno milijardo. Zato zahteva v imenu delodajalcev, naj se uvede za pomožno osebje efektivni 10-urni delavnik, izvzemši težko industrijo in težke kategorije dela. Poleg tega naj se razširijo odredbe o možnosti 12-urnega poslovanja obratov v Srbiji in Črni gori na celo državo.

Kot drugi govornik na splošni debati je razvijal centralni tajnik delavskih zbornic, dr. Živko Topalović, sledeče misli:

Nikakor ne gre, da bi se delali računski tako, kakor dela to g. Stojanović. On pravi: Če delavec dela 8 ur, zasluži tisočak, če bi delal 16 ur, bi zaslužil dva tisočaka, če bi delal 24 ur, bi zaslužil tri tisočake. Tak račun je nepravilen. V obzir je treba jemati tudi druge činitelje, kakor zdravje, tehniko, možnost zaposlitve, ki so mnogo važnejši, kakor enostavni delovni čas. Predvsem je treba vedeti, da je potreba, za katero dela naša obrt in industrija, stalno določena po odjemu na našem domačem trgu in po drugih možnostih plasiranja. Daljši delovni čas ne ustvarja enostavno večjih vrednot, temveč na eni strani strašno opustošenje na zdravju in življenjih, na drugi strani pa armado brezposelnih, kar pomenja oboje strašno opasnost za državo in vse naše narodno gospodarstvo. Vidiki, iz katerih gleda na to vprašanje g. Stojanović, so vidiki, iz katerih gleda na tako vprašanje privatnik, ne pa vidiki, iz katerih bi morala gledati na ta vprašanja splošnost in državna celina. Ob onih širših vidikih se razblinijo Stojanovičeve milijarde v nič. Če se hoče naše gospodarstvo splošno dvigniti, je treba začeti pri kmetijski produkciji. Ta se nahaja res v krizi, odnosno ne napreduje tako naglo, kakor bi z ozirom na porast našega prebivalstva morala. Ta kriza vleče za seboj tudi našo obrt in industrijo, ki se ne moreta razviti, ker jima nedostaja trga, potrošnje. Vsega tega zla se s povečanjem delovnega časa v obrti in industriji ne da odpraviti. Kar se velike industrije tiče, se mora pripomniti, da so izrečene vse trditve o neki posebni krizi v tej gospodarski panogi na pamet, da so često v najbolj kričečem nasprotju z dejstvi. So industrijske panoge, ki propadajo, kakor n. pr. iz prav specijelnih razlogov mlinska industrija v Vojvodini. Za pretežno večino industrij pa se da jasno dokazati, da se nahajajo od leta 1925, to je od uvedbe nove carinske zaštite in od stabilizacije dinarja, v stalnem porastu. To dokazuje indeks akcij podjetij, ki so porasle v 3 letih za 40 odstot-

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

93

Studentje so tulili, da je grozeče in uporno odmevalo po ulici tja dol do Glavnega trga. Ne vo-jaka, ne policaja nikjer. Gneča se je podvojila, da se je ob koncu ulice četrstopna študentovska povorka razpadla. Od nekod se je pojavil policaj, ki je študente svaril in jih skušal spraviti domov. Toda kdo bo šel, če je mesto v nevarnosti pred Nemci? Leo je že pred mesecem stavil s svojo nemškutarsko gospodinjo za sodeček piva, da mesto ostane za vedno Jugoslaviji. In danes? Gospodinja se mu bo smejala v obraz, zakaj ob množici, zbrani na Glavnem trgu pred magistratom, ji je lahko vzkliklo novo upanje. Toda to ni mogoče. To se ne sme zgoditi. Saj imamo že vojake z narodnimi kokardami, v mestu vlada Narodni svet in slovenski general. Tako je mislil mladi tretješolec Leo, ko se je stiskal skozi gnečo, ne boječ se grozljivih besedi demonstrantov. Ves trg jih je bil poln in Leo je slišal, da jim je vojaška straža na magistratu že zagrozila, če se ne razidejo. Nekaj bo... Zato se je umaknil za ulični ogel, kjer je našel zavetje. Stopil je na zidni obrobek in premeril vrste pred seboj. Nad množico so vihrale nemške zastave. Ob spomeniku je igrala godba, množica pa je vpila po članih komisije, da bi se prikazali na magistratnem balkonu. Pa ni bilo nikogar. Le neki avstrijsko uniformirani stotnik je stopil na spomenik sredi trga in nekaj govoril množici, ki pa ga je

stalno prekinjala, da Leo ni mogel razumeti njegovih besedi. Po krikih in mrmranju množice je spoznal, da morajo trg izprazniti, sicer mora nastopiti silo. Iz množice sta tedaj padla dva strela. Projektil enega je kresnil ob stotnikov bajonet. Stotnik se je umaknil. Leonu se je zdelo, da sliši repetiranje pušk in nato — salvo. Ena — dve. V kratkih presledkih. Že ob prvem poku se je umaknil za ogrom Gosposke ulice. Sedaj se je umaknil v vežo prve hiše in se tiščal k zidu. Tresel se je od razburjenja. Zavedal se je, da se je zgodilo nekaj usodnega. Slišal je krik, videl je, kako so bežali ljudje na vse strani. Eden izmed nemških profesorjev je tekel, kar so ga nesle noge. Med potjo je izgubil klobuk in še to nesrečo je imel, da se je srečal s slovenskim osmošolcem, ki ga je tresnil po glavi. Ljudje so pobesnili. Nekateri so si sami trgli nemške trakove s prs in klobukov. V nekaj minutah je zavladala tišina. Leo si ni še upal iz zaledja. Ko pa je zaslislal nov krik, vesel krik, ko je zagledal oddelek vojakov s slovenskimi kokardami, ki so jurišali skozi Gosposko ulico, se je s krikom: »Živijo slovenski vojak!« priključil jurišu. Vojaki so z bajoneti nasajene puške držali v rokah in kričali: »Hura. Švabi!« Leo je tekel za njimi na Glavni trg do ozke ulice, kjer je stal poslednji del množice. »Dol s Švabi! Živela Jugoslavija!« je kričal. Najraje bi vzel vojaku puško in streljal, streljal v množico, ki se je naglo umaknila. Ko so se vračali, so šli mimo automobila rdečega križa, ki je nalagal ranjence. V snegu so ležali mrličji; dvojce otrok je bežeča množica pohodila. Čez dva dni so našli še desetletno punčko

v kupu snega zmrznjeno. Devet mrtvih je obležalo na trgu. Leo pa je vpil: »Živela Jugoslavija!« ... Ali ni tam obležala tudi šepavčeva mati, edini človek neobogljene pohabljenca? Ali ni tudi Leo priključil s svojim krikom in petjem njene smrti? ... Takrat ni mislil na to, takrat je bil ves jugoslovanski, za vse drugo mu je bilo srce zaprto ...

Zato pa se je zdaj vzbudila v njem vest, groza tistih dni se je po bednem pohabljenec povrnila — toda ne več kot groza veselja in uživajočega nemira, temveč kot strašno očitajoča vest. Ali ni bral v evangeliju, da smo vsi ljudje, če tudi nam jezik ni skupen? Ali ni po njih spoznal, da je ni večje omejenosti kot je nacionalizem? To spoznanje mu je ob moledujočem revežu trgalo mlado dušo, ki se je v samotni gorici odločila za lepše, pravičnejše življenje. Ob bučanju orgel se mu je zdelo, da sliši krike krvavega Glavnega trga, šepavčev jok in krohote: »10 Din si dal za mater, ki si jo v duši pomagal moriti! 10 Din za smrt človeka, ki je bil edini skrbnik in rednik neobogljence ... Kaj pomaga ves kes, kaj vse premišljevanje? Haha! Mati je mrtva in ti si sokriv njene smrti! Tvoja želja je bila takrat streljati, ubijati, moriti ... Zakaj? To se vprašuješ danes in zaman iščeš odgovora, ker v tebi ga ni več ... Tako se je mučil in globoko sklonjenega v molitvi ga je našla Sonja. Mimo je že hotela. Spoznala ga je v zadnjem trenutku.

»Leo ...«

Vzdramil se je. Ne v cerkvi ne na ulici si nista dala rok.

kov. To dokazuje število v obrti, industriji in trgovini zaposlenega delavstva, ki se je dvignilo v 5 letih skoro za 200.000. To dokazuje produktivnost delovne sile, ki se je n. pr. v naši rudarski industriji silovito dvignila. Izrečena je bila težka obdolžitev, da vrši naše delavstvo pri delu zavestno sabotažo. Kdor primerja te številke, bo lahko uvidel, da je bila izrečena ta trditev, da ne rečem obrekljivo, brez vsake utemeljitve. Produktivnost delovne sile se je dvignila, plače delavstva pa se niso dvignile. V Vojvodini zasluži poljedelski delavec izpod 10 Din na dan. Te socialne razmere imajo težke posledice, na katere bi država morala misliti. Iz podatkov o rekrutiranju, ki jih objavljajo razna armadna poveljstva, se vidi, da je število sposodnih vojaških obvezancev vsako leto nižje. To se pravi, da sta slabo zdravje in slabo gmotno stanje delavstva dejstva. Govorenje o gospodarski krizi pa je v mnogih slučajih sama bajka, ki jo razširjajo tisti, ki ne vidijo drugih poti za dvigovanje našega narodnega gospodarstva, kakor večje izkoriščanje delovne sile, čeprav je drugih poti mnogo in čeprav je podaljšanje delovnega časa ona pot, ki obeta najmanjše. Iz podatkov, ki jih je sestavil higijski zavod v Dresdenu, se vidi, kako produktivnost dela pri podaljšanjem delovnem času rapidno pada. Hvaležnejša naloga bi bila, če bi se skušalo dvigniti kvaliteto dela.

Mi dopuščamo v našo državo stare stroje, ki jih industrija v razvitejših državah ne more več rabiti. Pri nas pa so še vedno dobri, ker pač mislimo na to, da bo delovna sila nadomestila to, kar doprinaša tak stroj škode. Vsi stroji, katere naročamo v inozemstvu, so prirejeni na kurjenje z inozemskim premogom, zato smo doživeli škandal, da moramo uvažati za okroglo eno milijardo premoaga, čeprav je premoaga pri nas povsod dovolj. Nobene pažnje se ne polaga na to, da se dajejo v obliki carinske zaštite milijonski in skoro milijardni posebni profiti parasitskim industrijam, kakor je n. pr. naša sladkorna industrija, ki spravlja te milijarde deloma v žep inozemskih delničarjev. To mislim, da so velika narodno-gospodarska vprašanja, ki zahtevajo rešitev. Mi smo mnenja, da gremo po slabi poti, ako pušča-

mo vse to iz vidika. Samo po sebi se nam zdi razumljivo, da moramo izžeti v tej atmosferi iz naše že itak izžete delovne sile zadnji sok, ne da bi se vprašali, kam to gre.

Že med govorom dr. Topalovića so zastopniki delodajalcev večkrat burno ugovarjali, dasiravno so bila izvajanja stvarna, mirna in prosta vseh napadov. Dr. Topaloviću je odgovoril zopet Stojanović, ki je trdil da so statistični argumenti dr. Topalovića navadno falsificirane številke. Posebej je pripomnil, da število delavstva pri zavarovanju radi tega raste, ker se zavarovanje širi. Slabo zdravstveno stanje pa je posledica vojne.

Za g. Stojanovićem je govoril delegat Krekić. On je pripomnil, da trditve Stojanovića glede falsificiranih števil ne morejo držati, ker so vzete iz podatkov, ki jih je zbrala država in ki so jih zbrale poslodavske institucije, ker smo bili že v naprej mnenja, da bi se našim številkam itak ne verjelo. Stojanovićeve trditve glede razširjenja zavarovanja se da ovreči najbolje z dejstvom, da je v krajih s starim delavskim zavarovanjem število zavarovancev do leta 1926 padalo, medtem ko je od takrat naprej raslo. Prizadevanja g. ministra za socialno politiko, glasom katerih je stremeti za tem, da bi se razredni boj odpravil, so vse hvale vredne. Tudi mi se trudimo, da bi razredni boj odpravili, vendar ozrimo se okrog sebe, in videli bomo takoj, kdo razredni boj povzroča in da je delavstvo prisiljeno, da se brani. Mi vemo, kje je prava mera in meja, kjer naj tak boj neha, ali če povemo, kršimo zakon o zaščiti države. Danes se nam stavlja tu predlog, po katerem naj bodo obrati odprti po 10, 12 in več ur, nekateri pravijo, naj bodo kar neomejeno odprti, tako kakor je še danes po nekod. Jaz imam tu statistiko Inspekcije dela v Beogradu, iz katere je razvidno, da delajo vajenci, ki so tam 11- do 12-letni dečki, po 18, 16 in 15 ur na dan. Če mi pokažemo na to in če zahtevamo, da se to brez-pogojno prepreči, pa pravijo, da hočemo razredni boj. Tak boj ni naš cilj in če se ga hoče odpraviti, je treba odpraviti njegove vzroke na drugi strani.

(Konec prihodnjič.)

Proletarski svobodomiselci za svobodo vesti in prepričanja.

Stališče proletarskih svobodomiselnikov do cerkvenih zakonov in do interkonfesionalnega zakona. — Njihova predstavka na ministra za vere in ministra za pravosodje.

V ministru ver in ministru pravde se mrzlično dela na osnutkih novih cerkvenih zakonov in interkonfesionalnega zakona. Zastopniki raznih cerkev se dobro zavedajo velikega pomena teh zakonov in zato prihajajo v deputacijah v Beograd in skušajo vplivati na vlado, da bi zakone prikrila tako, kakor to prija cerkvam in njihovim poglavarjem. Cerkevni poglavarji zahtevajo, da naj država prevzame v svojo zakonodajo čim največ določb cerkvenih zakonov, kar bi pomenilo socialno in kulturno zasuzenje državljanov in če ne drugega, pa vsaj podaljšanje sedanjega kaotičnega stanja, ki ga je v naših krajih ustvarila avstrijska zakonodaja, ki nosi na sebi pečat konkordata.

Interesne skupnosti proletarskih svobodomiselnikov zahtevajo, da v tako važnih vprašanjih vstane v odbrano najosnovnejših človeških pravic, svobode vesti in prepričanja.

Vloga, ki so jo proletarski svobodomiselci naslovili v tej zadevi na ministra ver in ministra pravde, se glasi:

Gospod minister!

Po informacijah v našem dnevnem tisku posnemamo, da bodo v bližnji bodočnosti sklenjeni cerkveni zakoni, s katerimi se bo uredilo vprašanje odnošajev cerkev do države, in interkonfesionalni zakon, ki bo uredil medsebojno razmerje cerkev in verskih družb.

Kot državljani svobodnega svetovnega nazora in brez konfesije, ki pa nismo imeli prilike, da bi bili mogli označiti svoje stališče do predloženih zakonskih načrtov, kakor so to storili predstavniki raznih cerkev in verskih družb, si podpisani dovoljujemo, vožigled dejstvu, da bodo ti zakoni globoko posegali v socialno in kulturno življenje državljanov in države, vložiti naslednjo predstavko,

v kateri iznašamo svoje poglede z ozirom na predložene zakonske osnutke cerkvenih zakonov in interkonfesionalnega zakona, četudi nam vsebina istih ni znana:

Principijelno stojimo na stališču:

1. Ločitev cerkve od države in cerkve od šole.

2. Cerkev in verske družbe naj se proglase za zasebna društva ter naj se jim odvzame pravica pobiranja davkov in drugih prisilnih dajatev.

3. Vse premoženje v državi obstoječih cerkev in verskih družb naj se proglasi za državno last. Stavbe in predmeti, ki služijo božjočastju, naj se prepuste dotičnim cerkvam in verskim družbam v uporabo brez odškodnine.

Minimalni predlogi, ki jih iznašamo, pa so naslednji:

1. Uvedba obligatorične civilne poroke. 2. Ukinitve vseh določb, ki omejujejo sklepanje zakona (braka) med pripadniki raznih konfesij in osebam, ki imajo višja mašniška posvečenja.

3. Vsakemu je pa prosto dano, da po obligatorični civilni poroki ponovi poročni akt po obredih svoje cerkve ali verske družbe.

4. Rojstne in poročne matice naj vodijo občine in državne oblasti in naj se izdatki v te svrhe krijejo iz kongruje, oz. dajatev, ki so jih cerkve doslej prejemale od države.

Ako pa bi država še nadalje plačevala kongruo, potem naj se ista razdeli sorazmerno na vse postoječe cerkve in verske družbe in naj se sorazmerno del izdatkov v te svrhe določi tudi za brezkonfesionalce.

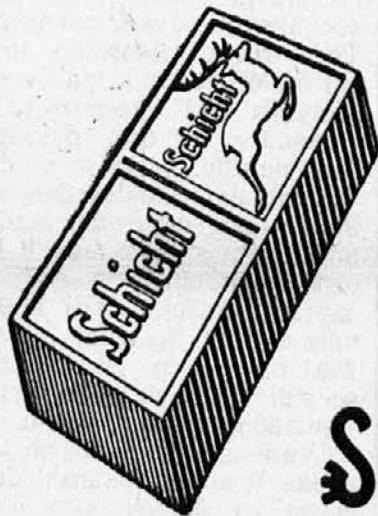
5. Odprava ločitve zakona od mize in postelje, ki ne dopušča sklenitve novega zakona (braka) in uvedba enotne in popolne ločitve zakonske (bračne) zveze, neglede na versko pripadnost.

6. Enakopravnost brezkonfesionalcev s pripadniki vseh drugih veroizpovedanj.

7. Verska pripadnost otrok se ravna po verski pripadnosti staršev; po očetu, ako gre za zakonske, po materi, ako gre za nezakonske otroke. Za versko pripadnost otrok ločenih zakoncev je merodajna verska pripadnost onega dela, kateremu so prisojeni otroci.

Izstopu očetu, oz. materi iz cerkve sledi tudi vsi nedoletni otroci.

Lepa Turkinja

ceni lepo perilo in skrbi, da bo dolgo trajno in se vedno blešča- lo od snage. Ona radi tega rabi le

SCHICHTOVO MILO

8. Vsakdo, ki doseže 14. leto starosti, ima pravico svobodno odločati o svoji verski pripadnosti.

9. Brezkonfesionalni šoloobvezni otroci se ne smejo siliti k obiskovanju verouka, niti k udeležbi pri cerkvenih in verskih obredih katerekoli obstoječe cerkve.

10. Brezkonfesionalca se ne sme siliti k priseji ali podobnim dejanjem, ki predpostavljajo pripadnost kateremukoli veroizpovedanju, niti k udeležbi pri cerkvenih in verskih obredih. Mesto prisege naj se za brezkonfesionalce uvede zaobljuba v roke onemu, kateri zaobljubo izvrši.

11. Da bi se spuščali v podrobno utemeljitev zgoraj navedenih predlogov, obracamo Vašo pažnjo samo na eno velikansko socialno zlo, ki ima svoj izvor v določbah avstrijskega interkonfesionalnega zakona,

kateri onemogoča ločitev zakona (braka) med katoličani. Tisoči žive danes v takozvanem divjem zakonu, ki se odteza vsaki kontroli, z vsemi zli posledicami za zakonce in potomce.

Upoštevanje zgoraj iznešenih pogledov pri ustvarjanju nove zakonodaje bi pravzaprav pomenilo le proširitev stanja, ki danes vlada v nekaterih pokrajinah države, na celo državno ozemlje.

Povdarjati pa moramo, da nas vodijo pri vsem tem izključno le vidiki splošne koristi, tako v socialnem kot v kulturnem pogledu, stoječ pri tem na stališču, da je svoboda vesti in prepričanja državljanov temelj, na katerem počiva moderna država.

Prejmite, g. minister, izraz našega globokega spoštovanja.

Maribor, dne 25. februarja 1929.

Gospod špijon na zatožni klopi!

To sicer ni nič novega, ako špijon stoji pred poroto, ampak novo je to, da so ga tisti postavili na zatožno klop, v korist katerih je špijoniral in od katerih je bil plačan. Dunajsko finančno ministrstvo je po prevratnih letih nastavilo nekega Poljaka z imenom Horak za svojega generalnega »špicelna«, ki je imel vse časti, samo manjkalo mu je k. k., ker je to bilo že po prevratu, ko tega več niso imeli. Naloga tega ovađuha je obstojala v tem, da je zasledoval skrivne davkov ter carin. V vsakem slučaju, katerega je odkril, je prejel eno tretjino vrednosti, ki jo je kdo zatajil. Horak je bil nekaj let prava šiba božja za razne »šibarje«. Pred do-

brim letom pa se je zahvalil za službo konfidenta in je pri tej priliki prejel 65.000 šilingov z laskavo zahvalo ter s priporočilom, da finančno ministrstvo upa, da sme še na Horakov »časten« posel računati. Horak se je pismeno odpovedal vsem nadaljnjim terjatvam. Čez dalje časa pa je finančnemu ministru pisal pisemce, v katerem je zahteval še 5 milijonov šilingov, sicer da bo razne nečedne stvari odkril. To pa se je smatralo za izsiljevanje in Horak stoji radi tega pred dunajsko poroto. Horak je že preje velike vsote, toda kljub temu mu lahko zaslužen judževi groši niso nič zalegli in diplomirani špijon, pred katerim so morali visoki dvorni svetniki kriviti svoje hrbte, bo moral nazadnje še v zapor.

Dnevne novice.

Ljubljanski občinski svet je imel v ponedeljek svojo prvo sejo, na kateri so bili zapriženi župan dr. Puc, podžupan inž. Sernec in ostali občinski odborniki. Veliki župan dr. Vodopivec je imel daljši nagovor, kateremu je sledil nagovor župana. Na seji nista bila navzoča zaradi bolezni M. Krek in prof. E. Jarc. Od delavskih zastopnikov so v novem občinskem svetu ss. St. Likar, L. Miklošič in F. Uratnik. Župan je sklical za sredo zopet občinsko sejo, na kateri so se izvolili razni odseki in odbori.

Ljubljanska »Zvezda«. Ljubljanci so jako ponosni na svojo »Zvezdo«. »Zvezda« je drevored v obliki zvezde sredi mesta in je bil zasajen že pred sto leti. »Zvezda« je zatočišče vpokojencev in siromakov, ki tam pogosto obudejo kos kruha in morda še kaj malenkostnega prigriznejo. Vpokojenci imajo v »Zvezdi« tudi poseben prostor, kjer se shajajo, če količkaj dopušča vreme, da si med seboj potožijo o svojih razmerah. O tej »Zvezdi« se je vnela v časopisu ljuta borba. Eni so za to, da »Zvezda« ostane taka kot je, drugi pa hočejo kovanje posekati in jih nadomestiti s pritlikavim drevjem (akacijami) ter urediti cvetlični park. Moje mnenje v tem pogledu je, da mora »Zvezda« ostati senčni prostor, da pa je deloma treba drevje, ki stoji v drevoredu kakor opukane vrane, zamenjati z manjšim senčnim drevjem. Senčni drevored sredi mesta je izredna lepota, je pa tudi izredno dobro došel marsikomu za odpočitek. Gotovo je drevored priporočljiv iz zdravstvenih ozirov. Tudi socialisti smo imeli svoje seje pogosto v »Zvezdi«, ko nismo imeli nobenega lokala. Pomislite torej, da je »Zvezda« lepa in koristna stvar in ne pošiljajte nad njo kakršnegakoli krvnika, čeprav je že, kakor čujemo, obsojena na smrt. Cvetlični park in obširno sprehajališče imamo Ljubljanci itak tam gori v Tivoliju. R.

Kaj pravi minister socialne politike o zaščiti stanovanjskih najemnikov. Minister dr. Drinković je sprejel deputacijo hišnih posestnikov in deputacijo stanovanjskih najemnikov. Izjavil je deputaciji med drugim: Mislil sem, da se bo zakon nehal sam od sebe in da ne bo potrebe, da se podaljšuje. — V slučaju, da ne bo stanovanjskega zakona, ali če bi prenehal veljati, se bo vendar napravilo kaj, da se zaščiti ekonomsko žibkejše, dalje vdove, državne uradnike itd. Vendar bom pa še prej zaslišal predstavnike zainteresiranih društev. — Delavske organizacije naj torej po svojih zastopstvih ponovno povdarijo socialne razloge, ki zahtevajo, da se zakon o zaščiti stanovanjskih najemnikov podaljša.

Nova vlada Zedinjenih držav. Senat je potrdil vlado, ki mu jo je novi predsednik Hoover predložil v odobritev. V vladi imajo državno tajništvo Stimson, zakladno ministrstvo Mellon, vojno ministrstvo Good, mornarico Adams, pravosodje Mitchel, pošte Brown, notranje zadeve Ray Lynam Wilbour, trgovino Lamont, javna dela Dawes, poljedelstvo Hevde.

Ne pozabite! Kamor pridete, kjer se zabavate ali resno razgovarjate, nikdar ne pozabite povedati tudi nekaj toplih, prijateljskih besed za razširitev delavskega časopisa! Časopisje je druga svetovna sila na svetu in če je ta sila naša, smo močni mi!

Nemčija pred volitvami v državni zbor? Državni kancler Müller se je pogajal z meščanskimi strankami za sestavo velike koalicijske vlade. Pogajanja niso uspela. Z ozirom na te dogodke in na vesti, da se pripravlja v Nemčiji diktatura, je izjavil na neki slavnosti v Essen notranji minister Severing, da v Nemčiji diktatura ni mogoča. Ko bo vlada predložila važne predloge za proračun, zlasti davčne zakone, bodo morale stranke pokazati svojo barvo in če to ne bo nič pomagalo, bomo apelirali na narod, to je razpisali volitve za državni zbor.

Državlanska vojna v Mehiki, ki je nedavno izbruhnila, je posledica boja med državo in škofi. Prejšnji predsednik Calles je zahteval in izvedel ločitev cerkve od države. Njegovega naslednika Obregona so klerikalni fanatiki dali zavratno umoriti. Sedaj razsaja meščanska vojna, ki so je zanetili po najrazličnejših krajih dežele. Vlada je poklicala na pomoč prejšnjega predsednika Callesa, da je prevzel vrhovno poveljstvo nad vojsko. Naši klerikalci so že ob umoru silno tajili, da bi bil klerikalizem med uporniki, najnovejše vesti pa zopet potrjujejo, da katoliško duhovništvo prireja službo in govore na prostem ter navdušuje k uporu proti vladi. Zadnje vesti poročajo, da si oficijelnih vesti, da zmagujejo vladne čete ter da prehajajo uporne čete zopet k vladnim četam. Napredna mehikanska vladavina se bori že dalje časa proti privilegijem in vplivu katoliških škofov in je zaradi tega naletela na tak odpor, o katerem pa pravijo naši klerikalci, da je moralen. — Je pač povsod tako, kjer se pusti klerikalizmu preveč političnega vpliva, ki se navadno poslužuje diplomacije in osebnih zvez, če pa to ne pomaga, pa najhujšega terorja s fanatiziranimi masami neukega naroda. Revolucija je naperjena tudi proti delavski stranki. Prejšnji predsednik Calles in sedanjí predsednik Gill sta pristala delavske stranke. Revolucija v Mehiki ima torej vse znake združene reakcije.

Papeževa država bo štela okroglo 400 državljanov. Kot posvetna politična sila torej ne bo nevarna.

Izpremema ustave na Poljskem se pripravljajo. Konservativni krogi imajo svoj načrt, levičarske stranke pa svoj. Socialistična stranka, radikalna ljudska stranka in kmetijska stranka predlagajo odpravo senata (gospodarske zbornice) in volitev predsednika republike po posebni zbornici, ki

se nalašč v ta namen izvoli v narodnih volitvah. Dalje priznava načrt za narodne manjšine teritorialno avtonomijo in popolno ločitev države od cerkve.

Na čehoslovaškem ne mislijo še odpraviti stanovanjske zaščite. Čehoslovaški parlament je zakon o zaščiti stanovanjskih najemnikov, ki bi imel poteči 31. marca 1929, podaljšal do 31. oktobra 1929. Med tem časom pa bo izdelan nov zakon o stanovanjih, ki bo veljal najmanj do leta 1940. Ob enem pa bo tudi zakon o pospeševanju stanovanjskih zgradb spremenjen tako, da se bo čim več gradilo s pomočjo javnih sredstev. Pri tem pa se zahteve interesentov križajo, kakor povsod. Med tem, ko zahtevajo društva stanovanjskih najemnikov in strokovne organizacije, da naj javne korporacije same grade, oziroma da naj država podpira gradbene zadrage, zahtevajo hišni oderuhi ter spekulant, da naj država njim da denar, da bodo oni zidali stanovanjske kasarne zase. Nekaj podobnega je predložil g. prelat Seipel v avstrijskem parlamentu. Toda iz te moke tam ne bodo pekli kruha. Vsekakor se povsod drugod bavijo s stanovanjskim problemom, samo v Jugoslaviji ne, kakor da tukaj to vprašanje vobče ne bi postojalo!

Volilna zmaga čeških sodrugov v Moravski Ostravi. V nedeljo 3. t. m. so se vršile v Moravski Ostravi občinske volitve. Moravska Ostrava je eden največjih industrijskih centrov čehoslovaške republike. Občino so do sedaj upravljali socialisti, ki sicer niso imeli absolutne večine. Pri sedanjih volitvah, pri katerih je nastopilo zopet 12 strank, so zlasti komunisti napeli vse svoje sile, da bi socialistom odvzeli nekaj mandatov. Toda ravno nasprotno so dosegli: Od 56.969 oddanih glasov so prejeli socialisti 16.166 napram 12.654 in 18 mandatov namesto dosedanjih 16. Tudi nemški socialisti so dobili dva mandata namesto dosedanjega enega. Razen tega so narodni socialisti dobili 7 namesto dosedanjih 5. Komunisti so prejeli 4767 in 5 mandatov napram prejšnjim 5667 in 7 mandatom. Izgubili so tedaj 900 glasov in dva mandata na socialiste. V tem se vidi jasno, da se proletarijat sistematično vrača k matiči.

Vatikanski kapitalizem in absolutizem. V novi vatikanski državi ni mesta za demokracijo. Vse javne funkcije bodo prevzeli imenovani uradniki in ne bodo vsled tega potrebni volilnih listkov niti kroglic. Na drugi strani pa je treba omeniti, da je bil prvi akt nove papeževe vlade, da je 500 strankam odpovedala stanovanja.

Bolgarske vojne municijske zaloge zletele v zrak. Zvečer, dne 5. t. m., se je dogodila silna eksplozija v sofijskem vojnem arzenalu. Govori se, da so skoraj vse municijske zaloge uničene. Izpod razvalin so izvlekli 28 napol zgorelih trupel, večinoma žensk, ostali so vojaki. 12 oseb pa je bilo težko ranjenih.

Avstrijski podjetniki si želijo pod Mussolinija... Kapital v Avstriji prav dobro ve, koliko je ura, zato bi se rad pravočasno rešil pred pretečim marksističnim potopom. Zato že gotove osebnosti bobnajo po velikih buržujskih listih, kakor »Neues Wiener Tagblatt« in »Neues Wiener Journal«. Neki dr. Wengraf, ki si vsak dan privoščí porcijo socializma za svoj buržujski veleželodec, je napisal v »Journalu« članek pod naslovom »Rim ali Moskva«. Bavi se izključno z avstrijskim socializmom, katerega smatra za najnevarnejši boljševizem ter polemizira proti »Arbeiter-Zeitung«, ki piše o rimskem paktu. Ni treba omeniti, da pisec omenjenega članka odobrava spravo med Italijo in Vatikanom, »ker bo ista samo koristila kapitalizmu«. — Wengraf opravičuje konzervativnost meščanskih krogov v Avstriji in pravi, da so tega krivi socialisti, vsled katerih ojačenja so se morali meščani združiti in pri tem žrtvovati svojo nekdanjo svobodomiselnost, da obranijo kapital. Wengraf polemizira z »Arbeiterco« in pravi: »Ako naš socialistični organ rad čuje, tedaj

„Pri nas je prijetno,“

pravi mlada gospa Mica. „Nikdar ne razburjam svojega moža z velikim pranjem in čiščenjem, vse to gre čisto mirno, ker RADION opere perilo sam v enem dopoldnevu.“

Varuje perilo!

mu rad povem: da, res, ako naj mi meščanje volimo med klerikalizmom in boljševizmom, tedaj se ne bomo premišljali, odločiti se za klerikalizem. Češ, kar bi nam ta vzel na pravicah ter svobodi, lahko upamo v desetih letih dobiti povrnjeno. Kar bi pa nam vzel boljševizem — te zgube na sreči (!) človeštva ter človeškemu dostojanstvu (reci: gospodstvu) pa bi dosegli zopet v 200 letih ali pa še ne. Wengraf končuje: »In, ali naj se mi drugi, ki imamo čuvati drugo kulturno tradicijo, in ne klerikalno, v našem »svobodomiselstvu« s tem udejstvujemo, da mirno ter flegmatično pričakujemo naš pokolj? — Potem damo vendar raje prednost temu, da stari kulturni boj na južni fronti zamenjamo za dostojen mir in da se v redu oborožujemo, da bomo mogli nov, mnogo večji in težji kulturni boj na vzhodni fronti častno prestati.« — Tu ni v prvi vrsti mišljena cerkev, ampak Mussolini, oziroma oba nova rimska zaveznika.

Coolidge je pred odstopom podpisal dva zakona, ki sta značilna za politiko Zedinjenih držav. Za gradbo novih oklopnih križark je podpisal 12 milijonov dolarjev kredita, to je okroglo 780 milijonov dinarjev. Vrhutega je zvišal kaznen za uhotapljanje alkoholnih pijač, in sicer na 5 let ječe ter 10.000 dolarjev globe. — Novi predsednik Hoover, ki je nastopil dne 4. t. m., je pa imel ob tej priliki miroljuben govor za razoroževanje. Rekel je, da Zedinjene države žele mir, žele, da se ustvari zaupanje med državami ter da Amerika nima imperalističnih namenov, ker pravi Amerikane tega ne razume. Samo mir in pomoč narodu hočejo dati Zedinjene države. Bomo videli!

Miloščine! Mariborski ubožni odsek je imel pred kratkim sejo. Naloga tega odseka je nad vse žalostna. Ker je teklo časa gotovo število revnih pomrlo, je vsled tega dana možnost, da jih toliko »avanzira« na njih mesto, bodisi da bodo sprejeti v si-

rotišnico ali pa da prejmejo stalno podporo v znesku 50 do 80 Din mesečno. V mestni ubožnici je prostora samo za največ 90 oseb in razen tega se nekatere še lahko pošlje v ptujsko hiralnico, katere se reveži boje kot samega pekla. Kandidatov za ubožnico je vedno več, kot se jih more sprejeti, zato se lahko zbira in včasih je tudi tukaj nekoliko protekcije. Pravijo, da je neki trgovec s premožem preje prišel čez prag ubožnice, kot je še zadnji premož prodal. Pa je sploh ironija v tem, da si tam podajajo roke skrahirani buržuji, ki so bili še leta 1914 solidni trgovci in hišni posestniki, pa so bili malo prevroči patriotje in so vse dali za vojna posojila in so vse izgubili. »Gott strafe England!« — Mestna občina podpira še kakih 300 največjih revežev, seveda so to največ ljudje, stari nad 65 let in med njimi večina žensk. Bila je enkrat kuharica; sedaj je stara 77 let, nima nobenega premoženja in tudi žive duše, ki bi jo preživljala. Druga je zopet vdova po bivšem občinskem delavcu, ki bi morala sprejemati vsaj minimalno pokojnino, toda tako daleč še nismo, zato dobi raje miloščino, ki je meščanskim krogom stokrat ljubša, kajti meščani se ne marajo odpovedati dajatvi miloščin. Tretja je zopet zapuščena, čeravno ima 8 dorašlih otrok, ki so v različnih poklicih, pa vsi skupaj baje ne morejo stare matere preživljati, četudi je eden v Avstriji uradnik, eden učitelj istotam, tretji je v Ljubljani profesor, četrti se nahaja v Zagrebu itd. 44 jih pride v srečen položaj, da dobe kar po 50 Din, oz. 80 Din, izjemoma celo 100 Din na mesec! Neka vdova prejema za 3 šoloobvezne otroke skupno 240 Din. Druga mora sama zaslužiti, čeravno je boleha.

Pardon, ne smemo pozabiti, da je neka dobra kapitalistična duša darovala cel vagon premoga in tako dobe ubogi po 50 kg. V najhujši zimi mestna občina ni imela kuriva še za sebe samo, kaj še le za to, da bi mogla v silni pomagati svojim revnim občanom. Socialisti so sicer svoječasno zahtevali, da bi mestna občina obdržala nadalje aprovizacijo s kurivom, to je, da bi imela primerno zalogo za sebe in ob enem za revno občinstvo. Toda ta predlog je propadel, ker »imamo trgovce, ki davke plačujejo« in ti vedno kriče, da jim občina dela konkurenco! Nikdo ne bo mogel trditi, da ne bi mogla mestna občina imeti recimo vsaj deset vagonov drv in 20 voz premoga v zalogi. Tako pa je prišlo, da niso trgovci imeli nič in tudi občina nič. Gorje onemu, ki je odvisen od miloščine. Zato je upravičen klic delavstva: »Proč z milostjo! Sem s pravico!«

Delavnica za ponarejanje dokumentov. Taka delavnica je bila pred kratkim odkrita v Berlinu ter je stala pod vodstvom bivšega ruskega državnega svetnika Orlova. Politični dokumenti so se ponarejali v škodo sovjetov. Sedaj upajo, da bodo dobili v roke neznanega ponarejevalca zloglasnega Zinovjevega pisma iz leta 1924., ki je bilo povod, da je angleška delavska stranka izgubila mnogo mandatov pri tedanjih volitvah, ker se je v pismu trdilo, da je Labour Party z boljševiki v tajni zvezi.

Pa še ena falsifikacija je bila te dni odkrita, ki je povzročila v celi Evropi precej prahu. Neki nizozemski list je objavil nekako tajno pogodbo, ki bi naj bila že pred leti sklenjena med Francijo in Belgijo. Vsled tega je nastala med Belgijo in Nizozemsko silna trenutna napetost in bilo se je že bati, da ne bi prišlo do konflikta. Med tem pa so v Bruslju aretirali nekega Heineja, ki je baje dokument ponaredil, in sicer po naročilu nemških nacionalistov, ki so Heineju za to umazano delo plačali en milijon frankov. To so kapitalistične lumparije.

Papeževa banka. Iz Rima poročajo, da snuje sveta stolica vatičansko katoliško banko, ki se bo bavila z vsemi bančnimi posli in ki bo upravljala vse finančne transakcije katoliške cerkve. — S tem si je klerikalizem sam strgal krinko z obraza, s katero je do sedaj vedno zakrival pravo lice, ter se delal ubogega, da bi se tem lažje prištel ljudski množici, ki je povečini uboga. V zadnjih časih so tudi naši klerikalci živo udarjali na protikapitalistično struno, da bi na ta način odvrnili veter od

socijalističnih jader. Tudi katoliški »Slovenec« od časa do časa »pobija« kapitalizem in spominjamo se še dobro, kako je sam šef bivše SLS na mariborskem shodu vihtel kopje proti bankam ter svaril svoje ovčice, da naj »ne nosijo svojega denarja v banke, ki so kapitalistično zlo«. Pri tem je še pripomnil: »Obžalujem, da tudi naši možje, ki vodijo hranilnice, vlagajo denar v banke.« Da, časi se pač hitro spreminjajo in z njimi tudi klerikalci. Isti gospod je tudi na istem shodu izjavil: »Vprašate, zakaj ne gremo v vlado? Jaz vam moram na to samo eno reči: Naš čas še ni prišel in zato ne gremo v vlado. Šli pa bomo v vlado tedaj, ko bomo imeli tam moč, t. j. možnost odločanja.« Seveda se je vse to že stokrat med tem postavilo na glavo. Krist je rekel: »Ako hočeš biti popoln, pojdi, pa daj vse svoje imetje med uboge in hodi za menoj.« Ali je sploh katoliška cerkev ta nauk spoštovala? Ta nauk pa se bo od sedaj glasil nekako tako-le: »Ako hočeš biti popoln, tedaj vlož vse svoje prihranke v katoliško banko.« kajti ista bo prav v kratkem imela svoje podružnice po vsem katoliškem svetu. Živele banke!

Se o »ubogem jetniku«. Spominjam se še dobro, kako nam je gosp. župnik pridigal o ubogem rimskem jetniku, kateremu so »sovražniki« sv. cerkve vse vzeli in ki je zaprt ter se ne more niti ganiti. Seveda je g. župnik znal še marsikatero debelo vmes vplesti. Pri taki priliki so jele ženske ihteti in največjemu siromaku, se je milo storilo pri srečanju in ko je prišel cerkovnik do njega, je segel v žep po zadnji krajcar ter ga z veseljem vrgel v možnjo: »Bog plati: cingl-engl-lin!« Uspeh ni bil majhen. Viničarji so dali po eden ali dva, kmetje pa tudi po deset in dvajset krajcarjev. »Jetnik, obkoljen od samih sovražnikov, ki neprenehoma sikajo vanj in mu strežejo po življenju«; kako to upliva na dobro krščansko dušo, ki bi kar v duhu poletela tja daleč v pregrešni Rim ter bi pomandrala »sovražnike«... Jetništvo si je vsakdo slikal po svoje, kajti g. župnik ni hotel kaj natančnejšega povedati, vprašati pa se ga ne sme in tako si je eden papeževe muke in gorje slikal hujše kot drugi. Sedaj šele izvemo polno resnico, ali pa morda celo ne. Eno pa je bilo že preje uganka, namreč to, zakaj so se vsakokrat, kadar je bilo voliti novega papeža, tako topli za »suženjstvo«? Kajti kolikor poznamo gospe duhovnike iz svoje neposredne bližine, vemo, da niso posebno dovtetni za jetništvo, vsaj se istega boje bolj kot hudobec križa. Duhov-

Od palme
pa vse do gospodinjine mize sploh ne pride v dotik s človeško roko prirodni produkt Ceres mast za jelo

Čista je sirovina, čiste so tovarne, čisto je izdelovanje in torej tudi popolnoma čista neprecenljiva Ceres mast za jelo.

Ceres mast za jelo

Ceres mast za jelo je zajamčeno čista kokosova mast, nadvse okusna, lahko prebavljiva, v največji meri izdatna in neomejeno stanovitna

nik, ki je bil v Mariboru obsojen radi dolgega jezika samo na deset dni jetništva, se je na žive in mrtve boril proti zasluženemu jetništvu in komaj se je posrečilo, spraviti ga v luknjo. Da bi pa kdo šel prostovoljno v dosmrtno ječo, kaj še. To bi se naši rdečelični fajmoštri lepo zahvalili za tako papeštvo! Jaz sem že davno zvedel, da to vse ni res, ampak, da je res, da so gospodje papeži živeli v največjem razkošju ter sijaju. Ne le v krasnih in impozantnih palačah ter dvorcih, marveč v raskih vrtovih obširnega Vatikana, po katerih se je sveti oče že do sedaj vozil v avtomobilu, kakor nam to »Slovenec« razodeva. Sedaj pa je Vatikan še za mnogo povečan. Razen tega se bo papež vozil tudi po širnem svetu v dvornem vlaku, ki mu ga pripravi uprava italijanskih državnih železnic. Vlak bo prekašal v luksuzu vse dvorne vlake, ker bo imel različen komfort, kakor n. pr.

električno kurjavo itd. Radi tega bo podeželsko ljudstvo živelo še naprej v temi. Četudi ne bo več »švindel« z jetništvom mogoče, pa bodo brihtni župniki že vedeli, kje je treba potipati nevedneža, da spusti dinar. Kaj si neki mislijo v nebesih o vsem tem, ko pa sin božji ni imel niti toliko, kamor bi položil svojo glavo? — n.

Izseljevanje v Holandijo je po ugotovitvi našega delegata na licu mesta neugodno, ker ni dobili dela. V koliko se izprazne kakšno mesto, se isto zasede s kvalificiranim delavcem iz sosedne Nemčije, kjer raste nezaposlenost. Sreski poglavarji so dobili nalog, naj se pred izdajanjem potnih listov obračajo na izseljeniški komisariat v Zagrebu radi ugotovitve možnosti zaposlenja.

Kožni sejem se vrši dne 25. t. m. v prostorih velesejma v Ljubljani. Kot kupci so najavljeni domači in inozemski interesi. Kože vseh vrst divjačine sprejema »Divja koža«, Ljubljana, Veselejem, do 23. t. m.

Za tiskovni sklad je daroval Mihael Majcenovič 5 Din. Iskrena hvala!

Pazite, čitatelji! Ne dajte, da Vam uide današnji oglaševalski sredstva za pranje, a to je SCHICHT-ov »RADION«. — Hvaležni nam boste, če sami poizkusite.

Kakšna bo palača Okrožnega urada in Delavske zbornice v Mariboru.

Maribor, 7. marca 1929.

Dolgo so Mariborčani prenašali zapostavljanje s strani Ljubljane. Maribor je sedež samostojne oblasti in vendar se ga je vedno podrežalo v vseh kulturnih, gospodarskih in zlasti še v socialnih zadevah Ljubljani. Nikoli se ni smatralo ti dve mesti med seboj enakopravni. Tako je n. pr. že socialno-politični zakonodajalec favoriziral Ljubljano in zapostavil Maribor s tem, da je določil sedež Delavske zbornice za Slovenijo v Ljubljani in končno se je napravil le en Okrožni urad za vso Slovenijo s sedežem v Ljubljani. V praksi se je šele potem to zapostavljanje najbolj pokazalo.

Mariborčani so to težko, vendar dolgo časa mirno prenašali. Naši delavski listi in slednjič tudi naši delavski zastopniki v Okrožnem uradu so pa končno zastavili svoj veto zoper tak centralizem in zahtevali dva Okrožna urada za Slovenijo, ker je sicer eden sam preburokratski. Priporočali so tudi Delavski zbornici, da vodi s svojimi skromnimi sredstvi račun o Mariboru in Mariborčanih.

Proti Okrožnemu uradu so se vršili celo lepo obiskani protestni shodi v Gambrinovi dvorani, katerih glas je odmeval doli do Ljubljane.

Anketa, ki so jo izžvali ti protesti v Mariboru, je imela predvsem namen pomiriti duhove in prepričati nezadovoljne Mariborčane, da je staro stanje edino pravilno. Njen rezultat je bil za favorite Ljubljane naravnost porazen. Zato so tudi ti slednji prišli do zaključka, da se z anketami in tiskovnimi popravki to vprašanje ne da rešiti.

Istočasno pa je vodila še Delavska zbornica razgovore z Zadržnim domom v Mariboru. Ona je nameravala zidati skupno z Zadržnim domom na stavbišču ljudske tiskarne v Sodni ulici veliko štirinadstropno palačo za svoje potrebe, za Strojno organizacijo, tiskarno in večje število stanovanj.

To pa je takratnim klerikalcem pretreslo mozeg. »Socialisti ne smejo zidati-

so rekli in izposlovali v Beogradu, da je ministrstvo sklep Delavske zbornice že a priori odklonilo.

Raje so se vdali mariborskim zahtevam pri Okrožnem uradu, kajti tam notri sta takrat sedela le dva marksista in še od teh je le eden iz mariborske oblasti. In zvit Terseglav je izuhtal, da naj se Delavska zbornica nikar ne trudi zidati skupno z Zadržnim domom, ampak ona naj raje zida z Okrožnim uradom, ker to da bo že klerikalna vlada potrdila, medtem ko odklanja Ošlakov načrt.

In tako je prišlo do te hiše, ki se bo začela v par tednih graditi. Stari Okrožni urad se bo prodal Zadržnemu domu.

Ta hiša ni naš načrt, ampak ona je naš uspeh.

Inženier Jelenec dela načrt za to stavbo, ki bo zasedla tri fronte: Franciškansko-Marijino in Kopališko ulico.

V palači bodo za Okrožni sledeči prostori:

1. Posvetovalnica za sestanke zdravnikov, uradništva in za manjša posvetovanja.
2. Prostor za promet s strankami. Tu bo nameščena čakalnica, na eni strani bodo nameščena okenca za poslovanje v bolniških zadevah, na drugi strani za poslovanje za prijave in odjave članstva.
3. Soba za upravitelja.
4. Soba za 2 uradnika.
5. Soba za glavnega zdravnika.
6. Prostor za pisarno, vložnišče in arhiv. Posebej bo tudi mala sobica za služitelja.

Ambulatorij:

Ambulatorijski prostori bodo imeli sledeče sobe:

1. Soba za ordinacije za splošno medicino.
2. Ordinacijska soba za splošno medicino, za kirurgijo in za ginekologijo. Poleg te sobe bo soba za shrambo in sterilizacijski prostor.
3. Ordinacijska soba za otroške bolezni, okulistikto in laringologijo. V sobi se namesti tudi prostor za temnico.

4. Ordinacijska soba za kožne in spolne bolezni.

5. Ordinacijska soba za tuberkulozne bolezni.

6. Soba za rentgenologijo.

7. Ordinacijska soba za obsevanje.

Zobni ambulatorij.

1. Ordinacijska soba za zobne ordinacije.

2. Soba za zobno tehniko.

V ambulatorijskih prostorih je poleg tega predvideno še:

1. Ena soba kot garderoba za zdravstveno osebje.

Ena soba je predvidena med ordinacijsko sobo za splošno medicino in ordinacijsko sobo za kirurgijo.

Čakalnice bodo tri:

Prva pred ordinacijsko sobo za otroške bolezni, druga pred ordinacijsko sobo za tuberkulozo in tretja pred ordinacijsko sobo za spolne bolezni.

Dve sobi bosta za fizikalno zdravlilišče. Moška soba bo imela prostora za sedem postelj, ženska soba pa za tri postelje. Med obema bo soba za strežnico. Posebej bo tudi prostor za umivanje.

V ambulatorijskih in uradnih prostorih bo predviden mali prostor, kjer se shranjuje čistilno orodje in podobne potrebščine.

Čistilno kopališče.

V čistilnem kopališču je predvideno prostora za 15 do 20 prh, ter za 10 do 20 kadnih kopeli. Zgradi tudi majhen bazen za plavanje. Vendar se podrobnejša določitev obsega čistilnega kopališča določiti šele po tozadevnih natančnejših dogovorih z mestno občino v Mariboru.

V kopaliških prostorih bo nadalje prostor za blagajno, kjer bo obenem tudi skladišče za perilo ter skupna čakalnica.

V kleti so predvideni prostori za arhiv, za skladišče pisarniških potrebščin, za skladišče kopaliških potrebščin ter skladišče za premoč, ki bo nameščeno blizu centralne kurjave. Jamstvo za obratovanje tega kopališča je prevzela mestna občina. Dala bo tudi vodo in plin ceneje.

Fizikalno zdravlilišče:

Fizikalno zdravlilišče bo imelo sledeče prostore:

1. Soba, kjer bodo nameščene dve parnice, ena velika banja za celo kopel, ena banja za polkopal, škotske prhe.

2. Soba, kjer bodo nameščene Tyrnauerjeve naprave in štiri ležišča.

3. Soba za medicinske kopeli in za električne kopeli. Ta soba bo predeljena, da se obe kopeli vrše ločeno. V medicinski kopeli bodo nameščene štiri banje, ločene z lesenimi stenami.

4. Soba za zdravnika.

5. Soba za elektroterapijo.

Slačilnice bodo za parno kopel posebej, za fizikalno zdravlilišče posebej.

Prostor za desinfekcijo bode v kletnih prostorih.

Parna kopel. Tu je predviden majhen prostor za vroči zrak in poleg njega parna kopel. Urejeno bo tako, da se najprej pride v prostor za vroči zrak, potem šele v parno kopel. V parni kopeli bo tudi prostor za masažo. Točnejši program za parno kopel se bo utrdil po dogovorih z mariborsko mestno občino.

Prostori Delavske zbornice.

Delavska zbornica bo imela sledeče prostore: v pritličju bo knjižnica in čitalnica, zraven hiše bo moderna dvorana (morda last zbornice) z vestibulom, ki se bo lahko porabil za sestanke, pevske vaje i. dr.

V drugem nadstropju bodo prostori za delavske organizacije in sicer 180 m². Vsaka organizacija (mrks., kršč. soc. in demokr.) bo prišla v svoje prostore z druge strani. Od teh prostorov odpade 90 m² na naše organizacije, ostala polovica pa na krščanske in narodne.

V celoti bo z dvorano vred prišlo na Del. zbornico toliko prostorov, kolikor se jih zgradi za 1 1/2 milijona Din. Dvorana bo po sedanjih načrtih z galerijo vred za 1600 ljudi. Če bo izvedba cenejša, bo dvorana toliko večja.

Za zgradbo te trinadstropne palače je določen poseben stavniki odbor iz s. Oslaka in g. Semenčiča za delavce, gg. Rojine in ki bo zasedla tri fronte: Franciškansko-Marijino in Kopališko ulico.

Letošnjo spomlad bodo najbrž volitve v Nemčiji in Avstriji.

V Nemčiji ni mogoče spraviti skupaj definitivne volilne večine. Sedanja vlada je bila samo provizorna. Pri sestavljanju volilne večine delajo največje težave klerikalci. Nemčija je namreč čuden stvar, ona je pravzaprav država v državi, kajti sestavni del te države je Prusija s svojimi 40 milijoni, ki tvori torej sama velesilo, medtem ko vse ostale države, ki jih je nad dvajset, ne štejejo mnogo več kot 20 milijonov prebivalcev. Prusko deželno vladno tvori takozvana ožja ali mala koalicija, ki sestoji iz socialnih demokratov, centuruma ali klerikalcev in demokratov. Izključeni pa so junkerji, nemški nacionalci in tudi Stresemannova ljudska stranka. Poslednja je stavila pogoj, da bo vstopila v državno vladno le tedaj, če se jo pripusti tudi v pruski kabinet. Temu pa se centrum na vse pretege upira, medtem ko trpi ljudsko stranko v centralni vladi. Sicer pa sitnari centrum tudi glede sestave centralne vlade, kot smo že zadnjič omenili, ker hoče namreč mnogo več portfeljev, kot mu po številu poslancev pripada. Zdi se tedaj, da ne pride nikamor s te mrtve točke in mogoče je, da centrum dela na to, da bi prišlo čimprej do novih volitev, ker so klerikalci pri lanskih volitvah izgubili nad pol milijona glasov in 9 mandatov. Sicer bi nemška buržuazija kaj rada to vladno in obenem parlamentarno krizo porabila kot dobrodošlo pretvezo za uvedbo diktature, seveda take, kateri na čelu bi stal Hindenburg, še raje pa Ludendorff. Toda sodrug Severing, minister za notranje zadeve, je prijateljem fašizma jasno povedal, da si naj to misel le izbijejo iz glave. Izgleda tedaj, da so še najbolj naraven izhod iz krize volitve, katerih se imajo socialisti najmanj bati. — Enako je v Avstriji. V Avstriji pa vlada parlamentarna kriza, potem kriza večine in končno tudi kriza v takozvani »Ein-

heitslisti«, to je združenju klerikalcev, vele-nemcev in »hakenkreuzlerjev«. G. prelät Seipel je postavil na dnevni red taka vprašanja, ki tvorijo nepremostljiv prepad med večino in manjšino, in to je predvsem vprašanje zaščite najemnikov. Sicer se od časa do časa vrši seja tozadevnega odseka in ker na seji ne pride do sporazuma, se skuša sporne točke reševati na posebnih sejah klubovih načelnikov. Toda ne gre in ne gre. Medtem ko stremi večina za odpravo ali vsaj za redukcijo stanovanjske zaščite, stremijo socialisti za tem, da ostane zaščita neokrnjena in še več, da se jo zopet izpopolni, da se poveča akcija za gradbo stanovanj iz javnih sredstev po vzgledu dunajske občine. Tega pa večina noče, ker je to socializacija; hišni posestniki pa hočejo večer tribut v obliki visokih najemnin kakor pred vojno. Socialisti pa so postavili geslo: »Nikoli več tega, da bi hišni posestniki živeli parazitsko življenje na račun delovnih slojev.« Sodrug Oton Bauer je rekel pred kratkim na shodu v Linzu: »Mi se sicer pogajamo, dasi smo prepričani, da ne bo prišlo do sporazuma. Zato ne preostaja drugega kot volitve ali pa ljudsko glasovanje.« Pri glasovanju o zaščiti pa bi Seipel sijajno propadel in se tega dobro zaveda; zato bo raje napravil volitve. Seipel bi se rad obenem znebil velenemcev. Toda sedaj so končno tudi ti postali s Seiplov nezadovoljni. Velenemci pravijo, da ne morejo s klerikalci čez drn in strn in morajo varovati gotove postulate, češ, sicer nam še ta peščica volilcev uide k socializmu. Pa tudi tretji zaveznik »Landbund« se je začel puntati, medtem ko klerikalci zopet spekulirajo na landbundovski glasove. Torej vse je križ in kraž in tega so vsega »krivi« socialisti, ne, ampak posledice kapitalističnih režimov in pa — zavednost mase!

Kultura.

Pozor igralci in igralke! Vse, ki so sodelovali pri lanskem »Križi« kakor tudi vse sodruge in sodružice, ki imajo veselje do igranja, pozivljamo, da se sigurno udeležijo prve vaje drame »Rušilci strojev«, nemškega pisatelja Ernsta Tollerja, ki se vrši v sredo, dne 13. marca točno ob 7. uri zvečer v prostorih »Svobode« v palači Delavske zbornice. Režiral bo s. Bratko Kreft. Člani »Svobode«, strokovnih organizacij, delavci in delavke iz fabrik, udeležite se prve vaje v čim večjem številu. Nastopili bodo vsi, ki bodo prišli. — Delavski oder.

»**Socijalna misao.**« Izšla je 3. številka te vrlo lepe in zanimive zagrebske kulturno-politične revije s sledečo vsebino: Zplemba »Socijalne misli« št. 2; Vič. Korač: Zadatci časa; Dr. M. Kus-Nikolajev; Sociologija ulice; Dr. St. Z. Ivanič; Novi lekar; Rad. Matjašič: Neptunske konvencije i socijalno osiguranje; Filadem: Socijalno značenje radničkog pokreta; St. Tomažič: Književni rad M. Krleža (Marginalije ob premijeri »Gospode Glembejavi«). Pregledi kulturni: J. J. Rousseau; knjige i časopisi; izvanjsko politički: Skretanje Rusije; Obnova papinske države; socijalno-privredni: Problem ratnih reparacija; Naša industrijska djelatnost priporočamo prav toplo to lepo somisli« je v Zagrebu, Preradovičeva ulica 42. Letna naročnina 40 Din, polletna 20 Din. — Vsem somišljenikom in vsej kulturni javnosti priporočamo prav toplo to lepo socijalno in kulturno revijo.

Vestnik „Svobode“.

Predavanje, ki je bilo napovedano za zadnjo soboto, je moralo radi zakasnele dostopnosti slik odpasti. Ker so slike dospеле, bo današnja sobota zopet redno predavanje v Ljudskem domu s predmetom: Dunajska revolucija 1848. — 102 slike. Začetek ob 8. uri zvečer. — Isto predavanje se vrši v nedeljo, dne 10. marca na **Pobrezju** v gostilni Papež z začetkom ob 3. uri popoldne.

Maribor.

Zadružno skioptično predavanje se vrši v ponedeljek, dne 11. marca ob pol 8. uri v Ljudskem domu.

Inventurna prodaja

samo do 20. marca t. l.

Belo platno Din 7, 8, 10, 12,
Platno za rjuhe 20, 22, 24, 30,
Parhent za obleke 6, 7, 10, 15,
Razne vrste svile 10, 18, 28, 32,

ter vse manufakturno blago kupite po čudovito nizkih cenah samo do 20. marca t. l. pri tvrdki

J. Trpin, Maribor
Glavni trg 17.

**Nabirajte
nove
naročnike**

Ljudska univerza v Mariboru. V petek, 8. marca ob 8. uri zvečer predava vseučil prof. dr. Vale Vouk iz Zagreba o prekrasnem temi: »Ali imajo rastline dušo?« Znameniti zagrebski naravoslovec — nam dobro znan od lanskega predavanja o Yellowstone-parku — bo nam na podlagi lepih skiopt. slik ponazoril življenje rastlinstva v različnih stopnjah razvoja. — V ponedeljek, 11. marca se vračamo k ruskemu ciklu. Eden prvih ruskih učenjakov, vseuč. prof. dr. M. Klekoc iz Ljubljane, bo predaval v slovenski in izvanredno zanimivi temi: Mladinsko vprašanje sodobne Rusije. Gospod profesor je imel isto predavanje na pariški univerzi.

Tezno.

Zadružno skioptično predavanje se vrši v soboto, dne 9. marca ob 19. uri v gostilni Jelen.

Zagorje ob Savi.

Podružnica »Svobode« sklicuje za nedeljo, dne 17. marca t. l. ob 3. uri popoldne v Zadružnem domu na Lokah redni letni občni zbor z običajnim dnevnim redom. Udeležite se ga vsi člani točno in sigurno.

Trbovlje.

Huda zima je tudi v naši dolini marsikatero občutno zadela, ne oziraje se na to, da se pri nas koplje premoč. Marsikdo mora prezebat v vlažnih stanovanjih, ker nima dovolj kurjave, pa tudi ne sredstev, da bi si jo kupil. — Prosvetni pododsek Delavske zbornice vrši svoje kulturno delo naprej ter prireja vsaki teden ob sredah v dvorani Delavskega doma predavanja s skioptičnimi slikami, katera redno obiskuje 300 do 400 ljudi, kar je posebno razveseljivo. Gospa Počivaušek je svoj kino zaprla vsled slabega obiska. — Kakor se sliši, je v zelo družstvo Sokol od nje v najem ter bo v kratkem začelo z obratom, ker njihov kino, ki ga imajo v Sokolskem domu, ni zmožen konkurence kinu »Svobode«, kateri je pač prvovrsten v Trbovljah, tako s filmi, godbo in dvorano, ki je nad vse udobna ter kurjena s centralno kurjavo. Hude in trige se vrše tudi napram novo imenovani občinski upravi, ker nekaterim nikakor ne gre v glavo, da bi stari odbor še nadalje vodil posle v občini; menijo, da je sedaj prišel čas zanje, ki ne morejo ob priliki

volitev priti do veljave, da pa bodo prišli do nje pri imenovanju. Pa tudi to jim je spodletelo, ker so pač merodajni faktorji bolj objektivni ter upoštevajo vse prilike v naši občini. Ker takozvanim pridobitnim krogom ne gre za interese splošnosti; njim je samo za njihove sektaške namene, katere so ob vsaki priliki tudi vrlo dobro zastopali. Razlika je samo ta, da je to, kar oni smatrajo za dobro, za pretežno večino slabo, kar se je tudi že dostikrat izkazalo. Toliko zaenkrat, drugič kaj več.

Hrastnik.

Zmaga razrednega delavstva. V nedeljo, dne 3. marca so se pri nas vršile volitve v krajevno skupščino Bratovske skladnice za Hrastnik in Ojstro. Bili sta dve listi. Prva lista strokovno organiziranega delavstva pod imenom »Združena lista«, katere nosilec je bil s. Verden Anton; druga lista pa starega odbora, za katero so delali skupaj, kar jih leze in gre in kar je socialističnih sovražnikov. Bili so vsi v tesnem objemu. Za drugo listo se je celo »Slovenec« postavil. Tudi so izdali lističe z geslom »Nikdo naj ne voli socialpatrijote! Proč z njim!« Za nosilca so postavili nekega bivšega socialista in zvestega naročnika »Slovenca«, češ, ta bo pa že vlekel. A vse skupaj ni nič pomagalo. Lista zavednega delavstva je zmagała. Rudarji, po tej poti naprej! Vsem pa, ki so pomogli k tej lepi zmagi, lepa hvala.

Zalog.

Ker se namerava vršiti redni občni zbor tukajšnje podružnice »Svobode« še v teku prve polovice t. m. (marca), se naproša vse člane, sodruge in sodružice, da poravnajo zaostalo članarino vsaj do 10. t. m., sicer se jih bo smatralo kot nečlane. — Odbor.

Naši gozdi.

Ob desetletnici udruženja zagrebskih študentov gozdne šole je imel predsednik Andrej Perušić predavanje, v katerem je podal pregled in pomen naših gozdov.

Vrednost gozdov v celi državi znaša okoli 20 milijard dinarjev, a letnih dohodkov donosajo gozdi 500 do 600 milijonov dinarjev. V gozdih je zaposlenih 120.000 delavcev.

V državi je 11 milijonov hektarjev obdelane zemlje, 7½ milijonov hektarjev gozdov in 6 milijonov neproduktivne zemlje.

Porabi se doma na leto 12 milijonov kubičnih metrov lesa; od tega potrošijo največ, okoli 7 milijonov, kmeti. Po mnenju poročevalca bi se dalo prihraniti pri domači porabi lesa vsaj 3½ milijone kubičnih metrov, kar bi znašalo prihranjeno vrednost 70 milijonov dinarjev.

Za smeh.

Iz knjige za tujce. V Mariborski koči vrh Pohorja je v knjigi za tujce to-le napisano:

»Na planincih greha ni!«

Franc Kramberger.

»Ker fant utrujen prec zaspi!«

Ana Lipovškova.

Frizura. Gospod Dragoljub se je zaljubil v rdečelaso Kunigundo in reče njenemu najmlajšemu bratcu: »Mihec, če mi prineseš par las iz njenih bujnih kodrov, dobiš dinar.« Mihec: »Dajte mi dva dinarja, pa vam prinesem čez noč njeno celo frizuro.«

Prazna glava. Profesor: »Kaj razumemo pod pojmom »prazni prostor«?« Študent (član kluba »Nacija«) jeclja: . . . Jaz, jaz . . . se ravno zdajle . . . ne morem spomniti . . . toda, imam v glavi!«

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Ali že uporabljate

„PROJA“ terpentinsko kremo za čevlje!

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.